

PREEK OVER RUTH 4,14-17
Pijnacker-Nootdorp, 23 december 2012

ds. R.T. te Velde

Liturgie

Votum/groet	
Zingen	Psalm 84:1, 2
Wet van de HEER	
Zingen	Psalm 84:3, 5
Gebed	
Lezen	Ruth 4
Zingen	Gezang 48:1, 4
Tekst	Ruth 4:14-17
Preek	
Zingen	Psalm 30:1, 2, 3
Dankgebed	
Collecte	
Slotzang	Liedboek 409:1, 3, 5
Zegen	

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Vanmorgen zijn we op kraambezoek. Het is een gezellige boel. Beschuit met muisjes, kopje thee of koffie. En er is genoeg te kletsen: over hoe alles gegaan is, hoeveel pijn het deed, hoe blij je bent dat het kindje er nu eindelijk is, of de nachten een beetje rustig zijn. Eigenlijk wel echt iets voor vrouwen onder elkaar, al die verhalen over baby's krijgen.

Maar wacht even: wat is dit voor vreemd kraambezoek? Want waar is de moeder? Alle enthousiaste praatjes van de buurvrouwen gaan over de oma, Noömi. Hebben ze Ruth zomaar opzij geschoven?

Op dit kraambezoek wordt ook een naam gegeven aan het pasgeboren kindje. Laten we maar aannemen dat het toen wel vaker zo ging, dat goede burens mochten meedenken over een passende naam. In ieder geval, de naam voor dit kind past heel goed, zo goed dat het de sleutel is voor heel deze slotscène van het boekje Ruth. Zo goed dat je gaat begrijpen waarom dit kraambezoek zo anders loopt dan normaal. "Obed" – dat betekent zoiets als "dienaar". Ik weet niet of wij het zo leuk zouden vinden om zo'n naam te krijgen, zo onderdanig. Onze kinderen krijgen liever namen met iets van stoer of sterk of machtig of mooi erin. En dan hoop je dat ze dat ook worden.

Maar die naam "Obed" past precies, niet alleen op het kleine kindje maar ook op de andere figuren in het verhaal. Vooral op het tweetal dat nu kersvers papa en mama is geworden: Boaz en Ruth. Allebei zie je ze bezig om de ander te dienen. Ze gaan niet voor hun eigen belangen, ze kiezen niet de makkelijkste route naar geluk en succes. In hoe zij naar elkaar toe bewegen zie je de figuur van de grote dienaar, die wist wat geduld en lijden en opoffering betekent. Ik bedoel onze Redder Jezus Christus: niet gekomen om zich te *laten* dienen, maar om te *dienen* en zijn leven te geven als losprijs voor velen.

Maar zover is het nog niet. We zitten nog bij de kraamvisite, en we horen de buurvrouwen praten. Vreemd dat ze 't alleen over oma Noömi hebben. En toch is het geen kletspraat van de vrouwen. Apart dat ze zo naar voren komen aan het eind van het verhaal. Als wij een happy end zouden schrijven, dan hadden we Boaz en Ruth naast elkaar gezet, dolgelukkig met het kleine ventje in de armen. De bijbel doet het anders. Een groepje buurvrouwen vult het laatste toneel. Je kunt hun plek vergelijken met die van een koor in een toneelstuk of een musical. Als alle spannende gebeurtenissen achter

de rug zijn, zingt het koor een lied waarin de betekenis van het hele verhaal belicht wordt. Een soort commentaar van opzij. Zo horen we vanmorgen de kraamvisite praten. En dan hebben ze het goed gezien en brengen ze het raak onder woorden.

*

Kraambezoek bij oma, dat is zo opvallend aan het eind van Ruth 4. Opnieuw komt Noömi naar voren. Dit bijbelboekje heet Ruth, maar had het niet net zo goed Noömi kunnen heten? In het eerste hoofdstuk maak je mee hoe Noömi de ene ramp na de andere te verwerken krijgt: in een vreemd land raakt ze haar man en haar twee zoons kwijt. Verbitterd en verslagen komt ze weer thuis in Betlehem, maar is het haar thuis nog wel? In het 2e hoofdstuk blijft ze lamgeslagen zitten, ze kan alleen nog "toe maar" zeggen als Ruth een plan heeft om aan eten te komen. Langzaam begint ze te ontdooien, de goedheid van de HEER die via Boaz naar haar toekomt brengt haar weer in beweging. In hoofdstuk 3 is Noömi de souffleur van de gewaagde actie die Ruth onderneemt, om op de dorsvloer bij Boaz onder de deken te kruipen. En nu komt eindelijk alles goed. Niet alleen goed voor Boaz en Ruth, het gouden paar dat elkaar heeft gevonden. Het komt goed voor Noömi.

En dan denk je ook terug aan hoe slecht ze het had. Enorme gaten waren in haar leven geslagen. Geen man meer, geen kinderen meer. Waar leef je dan nog voor? Je kunt je er in verplaatsen als je zelf zulke gaten in je leven hebt. Als je het verdriet met je meedraagt over kinderen met wie je geen contact meer hebt. Als je al heel jong je vader of moeder moest verliezen. Als je grote liefde voor die ene man of vrouw nooit beantwoord is, of als je huwelijk geëindigd is in kille verwijdering. Als alles waar je je hele leven voor gewerkt hebt in rook opgaat door de economische crisis. Zulke gaten dragen wij met ons mee. We doen ons best om ermee te leven, of we zoeken iets waar we het gat mee kunnen dichten. Maar dat gaat niet lukken.

En nu is dit het ontroerende wat de buurvrouwen bij Noömi hebben gezien: de HEER heeft het gat in haar leven opgemerkt, en Hij heeft dat gat ook gevuld. De woorden van de buurvrouwen gaan dieper dan wat je er in onze vertaling van ziet. Ik geef het even anders weer: "Gezegend zij de HEER, die niet heeft opgehouden voordat Hij aan jou een lossers had gegeven." Twee dingen vallen op. De HEER *heeft niet opgehouden*: God bleef er mee bezig, Hij kon het niet laten om iets aan je ellende te doen. Al die jaren heb je er geen erg in gehad. Je zag alleen maar wat je moest missen, en je werd er bitter en klagend van. Maar kijk nu eens, Noömi, en kijk eens, mens van vandaag: de HEER was er al die tijd bij. Je dacht dat de Allerhoogste je vergeten was, maar je bent geen dag uit zijn hart geweest. Het gat in jouw leven ging Hem ter harte, en Hij kon het niet laten om ervoor in actie te komen en je leven weer te vullen.

Het tweede: je hebt een *losser* gekregen. Verder gaat dat dan "iemand die voor je zorgen zal". Het idee van een lossers was al eerder naar boven gekomen bij Noömi en bij Ruth: nu we helemaal aan de grond zitten, hebben we iemand nodig die ons er bovenop helpt. Als je aan de grond zit, dan zit je bij de God van Israël goed. Want in de wet voor Israël is geregeld dat je een familie in je volk niet failliet mag laten gaan. Moet iemand noodgedwongen het erfdeel verkopen, laat iemand uit de naaste familie het dan voor ze terugkopen, zodat ze toch weer iets hebben om van te leven. Dat is de eerste, de zakelijke betekenis van een lossers. Maar het ging in Ruth 3 en 4 al verder. Want wat hebben Noömi en Ruth aan een eigen akker als er geen kinderen komen? Als de familielijn bij hen ophoudt? Daarom was Boaz er ook zo duidelijk over tegen die ander die eerst in aanmerking kwam om de twee vrouwen te helpen: koop niet alleen de akker, maar trouw ook met Ruth. Zorg er zo voor dat de familielijn van "onze broeder Elimelech" blijft doorlopen. De ander was daarop afgehaakt, maar Boaz niet. Hij zet zijn eigen naam opzij om de dienaar te worden van zijn overleden broer of achterneef. Boaz is de lossers in dit verhaal, de man die op het doodgelopen spoor weer leven brengt.

Of gaat het toch niet over Boaz, wat de buurvrouwen hier zeggen? Het zijn van die mooie subtiele formuleringen die het verhaal van Ruth zo bijzonder maken. Er zit zo vaak een dubbele laag in, waar je even over moet nadenken. "De HEER heeft jou een losser gegeven," zeggen de vrouwen tegen Noömi. En nu gaat het over de baby. Deze baby vult het gat in jouw hart en in jouw leven. Prachtig dat Boaz zich over jullie ontfermde, dat Boaz en Ruth elkaar vonden. Maar het verhaal van de lossing is pas compleet nu dit kindje er is. Nu is er echt toekomst.

Je ziet het ter plekke gebeuren: Noömi leeft weer op. Ze heeft weer iets om voor te leven. Zoals je tegenwoordig oppasoma's en -opa's hebt, zo pakt Noömi het kindje op om ervoor te zorgen. Er staan een paar woorden die heel warme, moederlijke zorg en koestering aangeven. Alsof ze de verloren tijd van haar leven weer inhaalt met dit kleine konijntje tegen zich aan. Een oma die zich weer moeder voelt.

*

Vertederd door het plaatje van dit kraambezoek zouden we God bijna vergeten. Maar daar geeft de schrijver van Ruth ons de kans niet voor. Een heerlijke menselijke geschiedenis is het, hoe de levens van de rijke boer Boaz en de arme weduwe Ruth elkaar raakten. Maar het is geen privégeschiedenis, alleen voor deze jonge ouders met hun baby.

"Noömi heeft een zoon gekregen", roepen de buurvrouwen. Niet eerlijk tegenover Ruth, zouden wij zeggen. 't Is toch haar kind? Maar Ruth zelf horen we niet protesteren. Het ging niet om haar en haar eigen geluk. Zij was weduwe van Machlon, die de zoon was van Elimelech. Die familielijn was in gevaar. En nu zij samen met Boaz een kindje kreeg van God – een van de weinige keren in de bijbel dat het er zo duidelijk bij staat: de HEER liet haar zwanger worden! – nu ging die lijn weer lopen. Waar het bij Noömi leek afgebroken, daar gaat het nu bij Noömi weer verder. OK, dit kindje mag ook wel van oma zijn.

Maar dan neemt de bijbelschrijver het over. Van het kraambezoek kijken we ineens een aardig stukje verder: deze Obed is de vader van Isaï, die de vader is van David. Op die ene lijn van de overleden vader Elimelech leek alles tot nu toe gefocust. Maar als het kind er eenmaal is, en de toekomst van de familie is verzekerd, dan valt dat belang weg. Ik denk wel eens dat wij bij zo'n verhaal als Ruth ons teveel fixeren op het element van "als de naam van de familie maar blijft voortbestaan". Inderdaad, voor de mensen in Israël was dat een belangrijk punt. Maar wat dit verhaal aan het eind duidelijk maakt, is dat er dan een nieuwe lijn begint. Achter het hele gebeuren met Boaz en Ruth langs trekt God zelf een nieuwe lijn. Achterlangs: ze hadden zelf niet in de gaten dat ze daarmee bezig waren. Zij stonden als het ware naar links te kijken of het treintje van de familie er alweer aankwam. Maar intussen komt van rechts de grote sneltrein eraan, de Orient-expres van God, die het heil komt brengen voor zijn volk. En met hun kleine familieverhaal mogen ze in die grote heilstrein instappen en komen ze een paar stations verder op het spoor van God.

Een paar stations – ik zeg het met opzet wat terughoudend. We moeten bij dit verhaal van Ruth nog even geduld hebben. Als wij "David" horen denken wij al meteen aan het einde van deze spoorlijn: Jezus Christus, de grote Zoon van David. Wacht daar nog even mee. Het is nog geen Kerst. Wat God ons te bieden heeft in dit boekje Ruth is al mooi genoeg. Na het kraambezoek vertelt de schrijver nog even verder, hij geeft een lijstje met namen. Tien generaties staan daarin, vanaf Peres, de zoon van Juda, tot aan David. En die tien hebben een prachtige verdeling: 7 generaties tot aan Boaz, en dan 3 generaties van Boaz tot David. Echt getallen voor God zijn dat, 7 en 3. Je ziet God aan het werk met zijn lange adem, zeven generaties. En je ziet hoe God in een paar grote stappen uitkomt waar Hij wil zijn: in drie etappes bij David. Zeven plus drie: goddelijk geduld en goddelijke haast. Zodra die naam David valt, weet je 't wel als lezer van de

bijbel: daar gaat het gebeuren. Ik geloof dat het boekje Ruth expres zo eindigt, met een soort knipoog naar ons: David, en nu weet je 't verder wel hè?

*

Die knipoog aan het eind mag ons hoop geven. De kleine praatjes bij het kraambezoek blijken veel verder te gaan dan we dachten. Het kleine geluk van een oma die weer een baby op schoot heeft, krijgt een plek in het grote geluk dat God in gedachten heeft. Een baby die een losser is, die het gat in je leven vult, die je weer doet opleven – God vindt dat zo'n goed idee dat Hij 't heeft vastgehouden. En daarom gaan we straks weer Kerstfeest vieren.

Zo mag je het ook gaan meemaken in je eigen leven. Zoals God naar voren komt in dat familieverhaal van Ruth en Boaz met hun baby, zo komen we God tegen in ons eigen kleine leven. Het verhaal van Ruth leert het ons zien: ontdekken hoe in jouw kleine geschiedenis God zijn hand heeft. De loop van jouw leven plaatsen in het grote kader van God die bezig is om verlossing te geven. Meemaken hoe de gaten in je hart en de gaten in je leven gevuld worden als Christus komt, de baby die leven en hoop en toekomst brengt.

Bij ons kan het soms net zo worden als bij Noömi: kaal en leeg en troosteloos, zo dat je er bitter van wordt. Maar God laat ons daar niet bij zitten. Hij kan het niet laten om zijn hand voor je open te doen. Hij houdt niet op om je het goede te geven waar je zo naar snakt, zelfs als je al vergeten was dat je dat zo nodig hebt. God wil het je geven: een leven dat op z'n plek komt bij Hem, een hart dat rust vindt bij deze Vader die alles geeft om jou te verlossen. Deze God, de God van Boaz en Ruth, de God van oma Noömi met haar kleinzoon op schoot, die God wil ook vandaag jouw God zijn.

Amen